

MISSZIÓI LAPOK.

Evangélikus egyházi, bel- és külmissziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,
Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes köz-
lemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

Lázár, a mi barátunk, elaludt. Ján. XI., 11.

Midőn Lázár Bethániában meghalt, Jézus távol azon helységtől ezt a halotti beszédet tartotta felette: „Lázár, a mi barátunk, elaludt.“ Ezen szavak nélkül senkise tudná közelebbről, hogy milyen ember volt Lázár. Az Irás ugyan részletesen elbeszéli betegségét és halálát, de valamely tőle származó szót, gondolatot vagy tettet nem említ meg. Egyike lehetett azoknak „akik békességesek e földön“ s legjobban hasonlíthatott nővéréhez Máriához, ki kegyes áhítattal ült Jézus lábainál. Csak egyszer lebbenti le róla János a fátyolt ezen szavakkal: „szereti vala pedig Jézus Lázárt“. S Lukács elbeszéli, hogy Jézus, a mit egyébként sohasem tett, egy példázatban a Lázár nevet használta; ott Lázárt angyalok viszik, hogy Ábrahám kebelén vigasztaltassék. Jézus igen szerethette ezt az embert és a Lázár nevet, mert helyet adott néki evangéliumában. De hogy mi volt Lázáron olyan szeretetreméltó, az nem említetik meg. Csak a halotti beszédben, melyet Jézus tartott felette, van szó róla: „Lázár, a mi barátunk, elaludt.“

Ez annak az ítélete, aki a sziveket és veséket vizsgálja s kit senkisémet tudott megtéveszteni, mert tudta, hogy mi rejlik az egyes emberben. Ő a hallgatag ember szívébe tekintett és lobogó tüzet látott benne: „a mi barátunk“; nem azoknak lobogó tüzet, kik Őt egyszer királyukká akarták tenni s aztán ismét „visszavonulának“, hanem nagy és erős szeretetet. Ez a nagy és erős szeretet Jézust illette. Jogában állott volna Lázárnak, hogy szeretetét Péterhez hasonlóan ezen meleg szavakba foglalja: „Tudod, Uram, hogy szeretlek téged“, avagy: „Uram, te

veled kész vagyok mind tömlőcre, mind halálra menni.“ De sokkal hallgatabb volt, semhogy ezt tette volna. Más valamit tett, hogy szeretetét kimutassa, azt a mit maga Jézus jelölt meg barátainak igazi ismertető jeleként: „Ti az én barátaim vagytok, ha azokat cselekeszitek, a miket én parancsoltam néktek.“ Ezért nevezte őt Jézus barátjának. Nem lehetett buzgóbb hallgatója, midőn isteni parancsolatait hirdette s lelkesebb követője mint ő, a ki életét ezen parancsolatokhoz alkalmazta. Lázár csak Jézusnak akart tetszeni. Még halálos betegségében is csak Jézus képe lebegett szemei előtt. Neki szólt utolsó üzenete.

De Jézus még nagyobb dicséretet mond róla. „A mi barátunk“; így szólt tanítványai nevében is. Abban fejeződik be Lázár kegyessége, hogy nem irányult egyedül csak Jézusra, hanem mindazoknak is örült, akik Jézussal tartottak. A tanítványok sok ingadozást tapasztaltak az emberek részéről. Lázár hű maradt hozzájuk; Bethánia volt az a hely, a hol mindvégig szeretetet tapasztaltak. Ott találták a szeretetnek azon szolgálatát, mit a világ megtagadott tőlük és üdülést a gonosz emberekkel vívott harcok után. Lázár nem volt Jézus előharcosa, de szolgálni és lelkeket felüdíteni tudott. Hogy mennyire csüngtek a tanítványok rajta, mutatja azon Jézusnak adott feleletük: „Menjünk el mi is“. Előbb meg akarták Jézus utazását akadályozni, mivel a zsidók életére törtek; a Lázár haláláról érkezett hír megváltoztat mindent. Most vele akarnak menni, hogy Jézus a hű barátot ismét életre keltse.

Sok dicséret hangzik el néha az emberekről haláluk után. A legnagyobb dicséretet Lázár nyerte el, midőn a dicsőségnek ura a gyülekezet nevében is így nyilatkozott róla: „Lázár, a mi barátunk, elaludt“*).

Enyém és tied

a Jézus példázataiban.

(Vége.)

Amit Isten adott, azért adta, hogy vissza adjuk. Az Istentelenség abban áll, hogy Énünket és mindenünket elszakítva tartjuk, sőt védelmezzük Isten ellenében. Az Isten országában minden adomány visszaadatik hálával és örömmel. Erről szól Jézus példázata a *talentomokról*. Máté 25, 14—30.

*) Az „Allg. Ev. Luth. Kztg.“ f. é. 37. számából.

Az Urnak birtoka az, amit a szolgák kapnak. Egy pillanatig sem kételkednek abban, hogy azt vissza kell adniok, bármely pillanatban kívánja azt Uruk. De mégis az övék — munkára, élvezetre. Hanem munkájuk gyümölcseit is az Urnak adják — ez a teljes hűség, mely az Urnak teljes jótetszését találja. Ilyen jótetszéssel fogadott visszaadás Ábelnek áldozata és minden igazi hálaáldozat. A pogányvilág áldozatai nem sorolhatók ide, mert azt célozzák, hogy az ellenséges istenek békében hagyják s ne bántsák, el ne rontsák az áldozat hozóját és minden birtokát.

A kereszténységben nincsen se véres, se vértelen áldozat. De a lelki áldozat, a teljes élő önfeláldozás a keresztény életnek veleje. (Róm. 12.) A tékozló fiú elkülöníté önmagát és mindenét atyjától, a keresztény hívő pedig így szól: itt állok bölcsődnél oh Jézusom, én életem, itt hozom, ajándékozom neked, mind amit adtál nékem, oh fogadd lelkem, szívem, Énem, mindenem és legyen jótetszésed benne.

Itt a megtért bűnös visszaadta mindazt, amit a tékozló fiú elszakított volt atyjától. Az enyém és *nem* tied, ez a meg nem tért embernek gondolkodása, lelkülete és csekvése is. Enyém és tied — ez a megtérés igazsága. Aki ezt a az igazságot nem csak vallja, hanem éli, az valóban megtért ember, valódi keresztény. A legtöbben közülünk ugyan hajlandók volnának Énüket odaadni Istennek, ha minden birtokukat önmaguknak visszatarthatnák. Pedig mindaz amit Isten nélkül birunk, a birtoknak, örömmek, élvezetnek csak *látzata*. Ily hazugságban — megcsalatra kívánságai által — tönkre teszi önmagát az ó-ember. A Jézus Krisztusban való igazság levetkőzteti az ó-embert és megújítja elménket és egész életünket. (Efez. 4, 21—24.) Őbenne és övele birjuk a kincset, az örömet és az életet, mert az Ő élete a mienk s a mi életünk az Övé

Petőfalva.

Hildebrand Keresztély.

Az edinburgi missziói világkonferencia.

(Folytatás és vége.)

Az ötödik napon a **pogány vallásokról** tárgyaltak. Az albizottság jelentése élénken feltüntette a szellemek ama harcát, mely a misszió mezőin lejátszódik. Itt vár a misszióra a legnehezebb feladat. A pogány vallások azok az erődítmények, melyek megett a pogányság meghuzódik. Csak ha a missziónak sikerül ezeket az erődítményeket ledönteni, lehet remény a pogány népek megtérítésére. Nem minden nemkeresztény vallás egyforma ellenhatást képes kifejteni a keresztény tannal szemben. Az *animizmus*, mely majdnem az egész földön van elterjedve, az éjszakamerikai indiánoknál ép úgy mint Afrika bantunégereinél s a kínaiaknál, a Szundaszigeteken és Polinéziában, sokszor már a keresztény vallással való első összeütközésnél csatát vesz, mivel a nép érzi, hogy a kereszténység megszabadítja a félelemtől s szabaddá teszi. De nem úgy a nagy szellemi erőkről tanuskodó hindu, kínai és japán vallások, a brahmanizmus, budhiz-

mus és kongtszeanizmus. Ezekkel a krisztusi tannak nehéz harcot kell megvívni s ha győzedelmeskedni akar felette, jól meg kell válogatnia a követendő harcmodort. *D. Chatterji*, az éjszakindiai egyesült prezbytériánus egyháznak elnöke, a legelső kelléknek a küzdelem sikeréhez azt mondja, hogy a misszionárius saját tapasztalatai folytán, jól ismerje azt a vallást, mely ellen küzdeni akar, ne csak rossz oldalát lássa, hanem azt is, ami jó benne s ezt munkájában kellőképen értékesítse. Nagy előnye a jelenlegi missziói praxisnak, hogy Ziegenbalgot követve a pogány vallásokban már nem pusztán csak az ördögnek művét látják, hanem arra a meggyőződésre jutottak, hogy van azokban még az ősi kijelentésnek egy szemernyije, lap-pangó vágy az egy igaz Isten után.

Azokban nem szabad a pogány vallásokban az ószövetségi valláshoz hasonló intézményt keresni, mely a Krisztushoz vezérel. Joggal hangoztatta a konferencián egy edinburgi tanár, hogy a kereszténység és pogányság közt létező éles ellentétet nem szabad elsimítani, mint azt az összehasonlító vallástudomány sok művelője tenni szokta. Időszámításunk első századaiban is a kereszténység épen „pozitív és exkluzív igazságainak“ bizonyításával győzedelmeskedett. A misszió tulajdonképeni ereje az apostoli hitvallás igazságaiban rejlik.

A hetedik napon a **misszióknak a kormányokhoz való viszonya** került szónyegre. Egész sora a jejkiválóbb angol és amerikai államférfiaknak emelkedett e témánál szólásra, köztük *Lord Balfour of Burleigh*, ki az ezen témával foglalkozó albizottság elnöke volt, *Mr. Seth Low*, volt new-yorki polgármester és *Mr. Jennings Bryan*, Rooseveltnek egykori ellenjelöltje. Különösen nagyhatású volt az utolsónak felszólalása. Szerinte minden keresztény nemzetnek kötelessége, hogy a nem keresztény népeknek minden jó dologban segítségükre legyenek. Keresztény nemzetnek nem kereszténnyel szemben abszolút igazságosságot kell tanúsítania. Aszerint amint e tekintetben jó vagy rossz benyomást gyakorol, használ vagy árt a misszióknak. A keresztény nemzeteknek minden befolyásukat a jó érdekében kell érvényesíteniök. Főgondjuk a béke legyen. Őneki — mondja Bryan — mindig érthetetlen, hogyan harcolhat egymással két keresztény nemzet. Milyen benyomást tehet ilyesmi a pogányokra! — A misszió a béke mellett harcot s emellett oly áldásos hatást fejt ki, hogy a kormányok csak a maguk érdekében járnak el, ha segédkezet nyújtanak neki.

A nyolcadik napon érte el a konferencia tetőpontját. Témája volt: **Együttes működés a misszióban**. Efelé törekedtek mindig, úgy az előkészítés alkalmával, mint az eddigi tárgyalásokon. Belátták, hogy az egész világ megtérítése oly óriási feladat, melyet egyes egyház vagy testület nem, csak az egész kereszténység teljesíthet. Egyenetlenkedés itt csak árthat, legelső kellék az egység. De — s ezt helyesen állapították meg — ilyen egység első sorban csak *hitegység* lehet s azért csak ott lehetséges, ahol az evangélikus igazságok vallásában egység van. Ily egység nélkül csak még nagyobb szétvonást eredményezne az egyesítő kísérlet. Így a konferencia már eleve kizárt mindennemű unionálási törekvést. *Fraser* referens mind-

járt kezdetben kijelentette, hogy csak a misszió terén való békés együttműködésről van szó. Utalt arra, mennyi erő és kiadás volna megtakarítható, ha egymáshoz közel álló missziók egyes eszközöket, mint pl. a sajtót, a magasabb foku tanintézeteket közösen használnák s mennyivel közelebb jutna egységesítési tervök megvalósulásához, ha *állandó missziói bizottság* alakíttatnék, melynek feladata volna, vitás ügyekben egyetértést létesíteni.

Voltak olyanok is, különösen kínai és japán képviselők, kik legszívesebben minden konfesszionális meghatározottságtól eltekintettek volna. De az ily nyilatkozatok csak szórványosan fordultak elő. A nagy többség jól felfogta és hangsúlyozta, hogy még a különböző evang. vallásfelekezetek közül is mindegyik speciális üdvigazságokat képvisel, melyeket nem szívesen adna fel. Ám a harcok ideje elmúlt legyen. A kölcsönös megértés és megbecsülés a missziói világkonferenciának minden bizonnyal egyik legszebb vívmánya.

Ami még azután következett, ha nem kevésbé jelentős is mint az eddigi, vele már csak röviden foglalkozhatunk.

Június 22-én szóba került a *misszionáriusok előképzettsége* s hangsúlyozva lett, hogy a fődolog nem a misszionáriusok mennyisége, hanem minősége, az, hogy azok szakképzettséggel, főleg pedig alaposabb nyelvi ismeretekkel birjanak.

Június 23-án végül a *honi missziói élet ápolása* képezte a gyűlés tárgyát. Ez alkalommal elhatározta a konferencia, hogy *két hirdetményt* bocsát ki, egyet a honi kereszténység, egyet a missziói egyházak számára, mindkettőben nagyobb buzgóságot kérve a misszió nagy feladatainak megvalósítása érdekében. Az elsőt legközelebb egész szövegében fogjuk közölni.

Ugyanazon a napon este a *zárógyűlést* is megtartották, melyen *dr. Mott* mondotta a végszót. „A konferencia vége — úgymond — a hódítás kezdete, a tanácskozás vége a cselekvés kezdete.“ Majd egy mélységes hatáshú hálaistentisztelet után szétmentek a tagok mind az egész világba, magukkal vive az értékes kincset, melyet ezeken a felejthetetlen napokon szereztek, hogy megoszthassák azt azokkal, kik személyesen nem lehettek jelen az edinburgi nagynapokon.

Ha végig tekintünk még egyszer az idej missziói világkonferencián, kicsoda tagadhatná, hogy él még a Krisztus — elsősorban a misszióban. Erről meggyőzni a világot, oly feladat, mellyel mindenki tartozik egyházának. A missziói konferencia örvendetes bizonyíték, mennyire nem veszett még ki a krisztusi hit, mennyire képes az még a világi férfiakat is általjárni és érdekében hareba vinni. Avagy az élő Krisztus nélkül meg tudnók-e érteni *Lord Balfourt*, a brit birodalomnak eme egykori miniszterelnökét s az unionista pártnak jelenleg is még kiváló vezérét, ki államférfiúi léte mellett nagy képzettségű *theologiai* író, kiváló *apologetikus* iratok szerzője is; meg tudnók-e érteni *Jennings Bryan* amerikai elnökjelöltnek szereplését, ki a *demokratikus* párt vezére lévén sem restelt részt venni a konferencián s hatalmas beszédekben bizonyosságot tenni hitéről? Vagy meg tudnók-e érteni azt a buzgóságot és lelkesedést, azt a munkakedvet és kitartást, melyet az

1200 konferenciái képviselő a tárgyalások tartama alatt tanúsított? Ehhez csak pozitív tényekben való hit adja meg a magyarázatot.

S ez biztosít arról is, hogy az a sok szép eszme, mely ezeken a napokon felmerült, meg is fog valósulni, hogy együttes munkával teljes is lesz az eredmény.

Szomolnok.

Schmidt János.

A szórványokban élő hivek lelki gondozása.

Mely intézkedéssel lehet bennük is az evang. vallásos érzületet ápolni, ragaszkodásukat az egyházhoz erősíteni.

Irta: Schrödl József.

(Folytatás és vége.)

Mik tehát a teendők a szórványokban? Micsoda köteleességek háramlanak a lelkészre?

1. Az első teendőnk a hivekkel való személyes érintkezés, a meglátogatás. Időről-időre személyesen kell megjelenni az ilyen elszórtan élő hiveinknél, felkeresni saját otthonukban, beszélgetni velük, bajukat kérdezni, meghívni őket istentiszteletre és gyűlésekre. Nem elég, hogy mi várjuk, míg ők jönnek bennünket felkeresni, hanem nekünk kell őket felkeresni, mert a jó pásztor is keresi, ha nyájából egy elszakad vagy eltéved és nem várja, míg az magától visszajő. (János ev. X, 4, Máté ev. XVIII. 12.)

Ha valahol egy községben letelepednek evangélikusok, rendszeren az első időben még csak ellátogatnak a legközelebbi gyülekezetbe istentiszteletre, ha máskor nem legalább nagy ünnepkor úrvacsorához is járulnak, gyermekeikről is gondoskodnak, hogy evang. vallásoktatásban részesüljenek. Idővel azonban lanyhul ezen buzgóság, nagyobb időközben jönnek, míg egyszer csak teljesen elmaradnak. Először közönyösek lesznek, később teljesen elidegenednek. Legyen azért a lelkésznek ilyen helyeken egy bizalmi embere, aki egzházunknak hű, buzgó tagja. Ez értesítse a lelkészt, ha újabb evang. család telepszik ott le, ennél kérdezősködjék a lelkész, mert ez ismeri a helyi viszonyokat és az illető család baját, úgy, hogy a lelkész mikor belép hozzájuk, nem áll teljesen idegenekkel szemben. Erre azért is szükség van, hogy a lelkész mindig időben értesüljön, ha temetés, születés vagy házasságkötés fordulna elő, mert hiveink sokszor ismeretlenek lévén azon a vidéken, nem tudják hová forduljanak.

Ha egy-egy helyen több hívőnk él, gyűjtse össze őket és tartson időről-időre istentiszteletet vagy vallásos összejevetelt, ha többször nem, egyszer-kétszer egy évben. Funkciók alkalmával is mindig szakíthat magának a lelkész egy kis időt, hogy közelebbi érintkezésbe lépjen hiveivel. Buzdítsa őket, hogy tartsanak házi istentiszteleteket.

2. Legyen a lelkész főgondja, hogy az illető hiveink legyenek mindenkor ellátva jó, evang. szellemű olvasmányokkal. Legyen minden ilyen házban biblia, énekeskönyv és imakönyv, hogy az atya vagy anya gyerme-

keiket abban a szellemben, melyben ők nevelkedtek, nevelhessék. Adjanak protestáns naptárt a kezükbe, mert ez minden házban kell, ezt forgatja öreg és fiatal és ez is fentartja a szellemi kapcsolatot a hívő és egyháza közt. Sok lelkész társ ezt kiesínyesnek tartja és nem törődik, ha hívei mindenféle Máriás vagy más naptárt forgatnak, pedig a jó naptár, mint mindennapi tanácsadó, nagyon jó szolgálatot tehet a misszionálás körében. Szólnunk kell itt a postillák használatáról is, ezen régi jó könyvekről, melyek nem egy családban tartották ébren az életet, az egyház iránti szeretetet és buzgóságot, ezek pótolták a templomot és iskolát, mint családi ereklyék szálltak nemzedékről-nemzedékre, vigasztalva nehéz időkben, buzdítva és bátorítva szenvedések közt. Századokon át ezen elrejtett postillák és bibliák tartották a lelket üldözött elődeinkben hazánkban úgy mint a külföldön. Nem lehetne ma megint ezen életet adó forrásokat megnyitni a pusztában sóvárgó testvéreink számára?!

Hiszen a németben nagyon jó és gyakorlatias postilláink vannak, a magyarban sajnós a postilla ügye még mindig vajudik.

Nagyon fontosnak tartom még az egyházi lapoknak járatását is, mert ezek által szórványhíveink is folyton értesülnek egyházunk ügyes-bajos dolgairól és mintegy belevonatnak annak szellemi életébe. Hiszen, hála Istennek! vannak már ilyen lapjaink. Ilyen a magyarban az „Ev. családi lap“, a németben az „Evang. Glocken“ és a „Friedensbote“. A mit mi sokszor nem tudunk tenni, azt elvégzi helyettünk az irott szó, ilyen vallásos iratok vagy lapok olvasása. Mi az év minden szakában nem látogathatjuk távolfekvő vagy félreeső gyülekezeteinket, de a posta ma már mindenhová elviszi a nyomtatott szót. Módosabb híveinket szólítsuk fel, hogy lépjenek be a Luther-társaság tagjai közé, mert így az egész család, de különösen a gyermekek vallásos olvasmányhoz jutnak. Vannak azonban sokszor szegény híveink, kik nem tudnak lapot járatni vagy nem akarják pénzüket ilyenre költeni, ilyeneknél megtehetjük, hogy mi ingyen juttatunk nekik. Ezért fejleszteni kell a Luther-társaságot, hogy kezükre járhasson ebben a tekintetben és esetleg ingyen bocsásson rendelkezésünkre bizonyos számú lappéldányt vagy más iratokat. Itt is tanulhatunk a klerikálisoktól, kik ezerszám terjesztik irataikat, lapjaikat a nép közt ingyen. Pl. saját gyülekezetemben is egy közismert klerikális lapocska körülbelül 20 példányban jár, pedig egyik sem fizetett elő; hogy így kinek jóvoltából jár, azt nem tudom megmondani.

Ha nekünk nincs is sajtóegyesületünk, legalább támogassuk, fejlesszük a Luther-társaságot, hogy az tudjon megfelelni ezirányú követelményeinknek.

3. Nagyon fontos, sőt azt mondhatjuk legfontosabb teendőnk, hogy gondoskodjunk a szórványban élő híveink gyermekeinek vallási oktatásáról, mert veszteségünk legnagyobb százaléka ezekből a vallásoktatás nélkül maradt gyermekekből kerül ki. Hiszen érthető is, idegen, másvallású környezetben nőnek fel, az iskolában rendszeren katolikus szellemben neveltetnek és így a saját egyházuk idegen marad előttük, mivel annak tanait nem ismerik, annak értékét sem becsülik és így könnyen dobják el maguk-

tól. A szülők maguk, kik evangélikus környezetben nőttek fel, még megtartják hitüket, de a második, harmadik nemzedék rendszeresen elvész számunkra. Azért szükséges, hogy éppen ezek a gyermekek alapos vallásoktatásban részesüljenek és itt nem szabad semmiféle kényelmet ismernünk, különösen akkor, amikor a gyermekek konfirmációra kerülnek. Ilyenkor, ha lehetséges, oda kell őket hozni rendes gyülekezetükbe néhány hétre, hol folyton evang. gyermekek közt mozognak s így mintegy magukba szívják az evang. szellemet és ezen idő olyan nyomokat fog visszahagyni fogékony keblükben, hogy nem felejtik el soha.

Fáj a szívünk, mikor sokszor konfirmációra jelentkezik növendék ilyen szórványból, ki egészen addig semmiféle vallásoktatásban nem részesült. Az ilyeneket lássuk el mindenféle vallásos könyvvel és továbbra is kísérvük figyelemmel.

Akié az ifjuság, azé a jövő. Milyen jövőt remélhetünk ott künn a szórványban, ha nem követünk el mindent az ifjuság nevelése terén.

4. Más uton is támogassa a lelkész a diasporában lakó hiveit, értem az anyagi támogatást. Hiszen nem akarom mondani, hogy a lelkész saját fizetéséből adjon nem tudom mennyit. Nem, azt a lelkésztől kívánni nem lehet, de azt mindegyik megteheti, hogy vallásos tartalmu könyveket, traktátusokat és lapokat oszt szét a felnőttek és gyermekek közt. Támogassa a lelkész annyiban is az ilyen egyedül álló hiveit, hogy foglalkozást, munkát közvetít nekik és ezáltal is közelebb hozza őket az egyházhoz.

Ime ezekben kívántam elmondani, hogy mik volnának teendőink, mit kíván az adott helyzet, a megváltozott kor és egyházunk szent érdeke. Lehet, hogy az elmondottak a viszonyok szerint módosulnak, de azért mindenesetre ezek a főirányelvek, melyeket követnünk kell.

Egy azonban bizonyos t. i. hogy változtak a viszonyok, egyházunk fáját most nem az üldözések vihara döngeti, hanem most férgek rágódnak annak gyökerén és a megváltozott veszedelem ellen másképen kell védekeznünk. Ne kényelemszerető, uralkodnivágyó papok legyünk mi, hanem lánglelkű apostolok, ne a Genezareth tavának kies partján vessük ki hálónkat, hanem halljuk meg a nagy mester szózatát: Jer és kövess engemet; de kövessük akkor is, mikor a sivár pusztába vagy elhagyatott vidékre vezet bennünket. És tanítványai „mindeneket elhagyván követték őt”. Kövessük mi is és az áldás nem fog elmaradni.

A kiengesztelés napja.

Október 13-án ünnepli Isreal népe legnagyobb s legszentebb ünnepét, a kiengesztelés napját. Mózes III. 16-ban van ez az ünnep úgy leírva, ahogyan régebben ünnepezték. Jeruzsálem elpusztítása s a nép szétszórátása óta a zsidó népnek nincsen temploma, papja, áldozata s így kiengesztelése sincsen, mert vérontás nélkül nincsen bűnbocsánat. (III. Móz, 17, 11.) Az

orthodox zsidók azt hiszik, hogy Istennek kegyét imák, alamizsnák s böjtölések által nyerhetik el s ezek által bünbocsánatot is nyerhetnek.

A sok bünbánó imával s hosszú böjtöléssel különféle szokások s ceremóniák vannak összefüggésben, így pld. egy kakasnak, vagy tyuknak áldozata.

Ha a zsidó a kiengesztelés napjának előestéjén hazajött a zsinagógából, a „kappores“-t készíti. Minden férfi egy fehér kakast vesz kezébe, minden nő pedig egy fehér tyukot s elimádkozzák a 107. zsoltár 10, 13—19 versét. Aztán az állatokat háromszor megforgatják fejük körül s azt mondják: „Ez a kakas (tyuk) legyen helyettesem. Engeszteljen ki engem. Ez menjen a halálba, én azonban jó, egészséges s hosszú életben részesüljek.“ Miután az állatokat megforgatták, azonnal levágják s mindegyik reá teszi kezét a maga állatjára, miközben azt kell hinnie, hogy ezen áldozat az ő kiengeszteléseért történt, miért is a levágásnál mindegyiknek személyesen kell jelen lennie. A levágott szárnyasokat tulajdonképpen a szegényeknek kellene adni; de mivel el akarják kerülni azt a látszatot, hogy talán csak azért adják a szegényeknek, mert bűneik vannak reá lerakva, azért az áldozók maguk eszik meg s a szegényeknek az áldozattal egyenértékű pénzt adnak.

Habár állítják a zsidók, hogy Isten az imákat, böjtölést és alamizsnát elfogadja áldozatok helyett, azért mégis érzik, hogy vérnek kell hullania s maguk helyett egy kakast vagy tyukot áldoznak, mely állatok azonban nem szerepelnek a bibliában áldozatok gyanánt.

Mi azonban, kik Isten kegyelméből megismertük Jézust s hiszünk Őbenne; mi akik tudjuk, hogy Jézus vére tisztít meg bennünket minden bűntől s hogy Ő a mi békességünk, emlékezzünk meg a zsidókról imáinkban a kiengesztelés napján, hogy ők is fogadják el azt, kiről János mondá: „Ime ez az Istennek ama báránya, ki elveszi a világnak bűneit!“

Egyházi Szemle.

Belföld.

— **Zelenka Pál püspök** neve az utolsó időben sajnálatosan foglalkoztatta a szenzációt hajhászó s az egyházzal szemben ellenséges indulatu lapokat. Egy nő részéről olyan vád emeltetett ellene, amely ha igaz volna, a legnagyobb szégyent jelentené nemcsak rá nézve, hanem egyházunkra nézve is. A hír óriási megütközést keltett a hívő körökben, kiknek megbántott érzülete csak úgy békíthető ki, ha a püspök ártatlansága napnál fényesebben bebizonyul s a jelzett lapok ennek folytán a törvény előtt elveszik megérdemelt büntetésüket. Maga a püspök ezen ügyből kifolyólag *Prónay* Dezső báró egyetemes felügyelőnél fegyelmi eljárást kért maga ellen. Ennek befejezte előtt természetesen nem bocsátkozhatunk az ügy további tárgyalásába, csak annyit említünk meg, hogy ha az indokolt gyanúnak csak árnyéka is rátapadna a püspökre, ugy bizonyára ő is s ama bizottság is ismerni fogja kötelességét.

— **Az egyetemes gyámintézet** szeptember 25.-én ülte meg Budapestén alapításának 50.-ik évfordulóját. Felesleges volna olvasóink előtt a

gyámintézet alapításának s 50. éves működésének történetét részletesebben ismertetni, mivel az előttük, mint a bel- és külmiszió lelkes barátai előtt ugyis eléggé ismeretes. Nincsen egyházunknak más jótékony egyesülete mely a gyámintézettel vetekedhetnék s melynek működése nagyobb kihatásu lett volna egyházunk külső és belső építésére, mint a gyámintézet. Maga az ünnepély a nálunk megszokott keretben folyt le. Részt vettek rajta egyházunk püspökei és főfelügyelői majdnem teljes számban, a kerületi gyámintézetek elnökségei s a református és unitárius egyházak küldöttei. A budapesti közönség nagy érdeklődést mutatott az ünnepély iránt, a magyar kormányt *Molnár Viktor*, államtitkár képviselte, nem képviseltette azonban magát rajta a némethoni Gusztáv Adolf egyesület. A megnyitó istentisztelet után *Láng Lajos* világi elnök nyitotta meg a közgyűlést, mire *Gyurátz Ferenc* püspök, egyházi elnök, terjesztette elő évi jelentését. E szerint a négy egyházkerületben az elmúlt esztendőben is 42.000 korona gyűlt össze a gyámintézet céljaira s az 50 év alatt kiosztott gyámintézeti segélyek összege 1,264.750 koronát tesz ki. *Ő Felsége* a gyámintézet jubileuma alkalmából 4000 koronát adományozott annak hozzájárulásával a közgyűlés a király korábbi 3000 korona adományainak hozzácsatolásával „*Ferenc József király alapítványa*“ címen külön alapítványt létesített. A jubileum alkalmából megejtett rendkívüli gyűjtés tekintélyes összegéből Székács-alap létesített. Gyurátz püspök jelentése végén általános figyelem közepette költői szépséggel és a lélek teljes tüzével szólt a nők szeretetmunkájáról, mely eddig minden téren a leghatásosabbnak bizonyult. Történeti példákkal magasztalja a női szív melegét s kéri szóval fordul a budapesti evangélikus nőkhöz, fogjanak össze és jöjjenek teljes erővel az egyház társadalmi munkájának támogatására. A nagy számú üdvözlő beszédek elhangzása, a hivatalos jelentések meghallgatása s a folyó ügyek elintézése után véget ért a jubileumi közgyűlés. Utána a Royal szállóban diszebed volt, este pedig *Wagner Géza* dr., a budapesti magyar egyház felügyelője látta vendégéül az ünneplő közönséget svábhegyi villájában. Ha még megemlítjük hogy a közgyűlést megelőző este egyházi hangverseny volt a deákteri templomban s hogy *Ő Felsége* a királytól a közgyűlés hódoló táviratára annak folyamán válasz érkezett, úgy beszámoltunk annak lefolyásáról. De ne feledjük el, hogy mindazt, ami a fefolyt 50 évben történt, kizárólag Isten kegyelmének köszönhetjük s hogy egyedül Ő benne bizzunk a jövőben is és nem emberekben. Akkor a szép kezdet még szebb folytatást fog találni.

— **A magyarhoni ág. hitv. ev. misszióegyesület** Isten látható áldása alatt szépen fejlődik. Tagjainak száma jelenleg 17 alapító, 186 rendes és 141 pártoló, összesen 344 Legujabban özv. Győri Vilmosné ajánlata folytán a budapesti evang. női gyámintézet, továbbá a bányai egyházkerület és Kiforry Mária pozsonyi urnő léptek be 100—100 koronával az egyesület alapító tagjai közé. — *Véssey Sándor* dunántúli egyházker. felügyelő, aki tavaly 500 koronával segélyezte egyesületünket, ezidén 10.000 koronás adományából ismét 200 koronával gyarapította misszióegyesületünknel alapítványát. A harmadik évnegyed végén ismét 262 K 86 f-t küldhettünk az egyetemes lutheránus misszióügy támogatására Lipcsébe. Ez sokkal kevesebb, mint a két első évnegyed hányada volt, mivel tagsági díjaikkal még sokan hátralékban vannak. Igen kérjük azért egyesületünk tagjait, hogy sziveskedjenek tagsági díjaikat, valamint az összes egyesületünknek szánt adományokat és offertoriumokat pénztárunkba minél előbb beküldeni. — Valószínű, hogy egyesületünk az ádventi időszakban egy misszionárius meghívásával misszióelőadásokat tartat az érdeklődő gyülekezetekben. Kérjük mindazokat, akik szívesen látnák a hittérítőt gyülekezetükben, hogy minél előbb forduljanak eziránt Afgalvára az egyházi elnökhöz. Közgyűlésünket nov. 10-én, az egyetemes gyűlés

második napjának délutánján tartjuk Budapesten és reméljük, hogy azon a misszióügy számos barátja fog résztvenni. A meghívót és tárgysorozatot legközelebb közöljük.

A „Luthertársaság“ f. é. november 7-én d. u. 5 órakor Budapesten tartja évi rendes közgyűlését, melynek főtárgyát az új alapszabály-tervezet tárgyalása fogja képezni. Az új tervezet a tavalyitól, melyet az egyetemes közgyűlés alaposabb elkészítés végett visszatett a Luthertársasághoz, főképen azokban a pontokban tér el, amelyek a tavalyi közgyűlésen alaposabb megvitatás tárgyát képezték. Így a tavaly tervezett „Luther-Irodalmi-Társaság“ nehézkes cím helyett megmarad a megszokott rövid és helyes „Luther-Társaság“ elnevezés. — Igen fontos ujtás, hogy a társaságnak ezentúl „*tiszteletbeli tagjai* is lesznek, kiket — a tervezet szerint — a társaság közgyűlése az igazgatótanács javaslatára az evang. egyházi irodalom terén, avagy a társaság érdekeinek előmozdítása körül szerzett kiváló érdemeiknek méltatásául tiszteletbeli tagokul megválaszt“. Ezen „tiszteletbeli tagok választása iránt javaslatot az igazgatótanácsnál a társaság minden tagja tehet. Tiszteletbeli tagot az igazgatótanács javaslatára a közgyűlés közfelkiáltással választ“. Ezen ujtási tervezetet csak helyeselnünk lehet, a mennyiben az ilyen kitüntetés helyesen és igazságosan kezelve nagyban fokozhatja az egyházi irodalom művelését és a Luther-Társaság iránti buzgóságot. Nézetünk szerint azonban meg kellene állapítani a „tiszteletbeli tagok“ számának maximumát, a mely megszorítás ezen tagság értékét a beválasztottra még inkább fokozná. — Szerepet kezd játszani ezen alapszabály tervezetben egyes tisztviselők díjazása, mit a gazdasági szakbizottság meghallgatása után „a társaság pénzeréjéhez képest az igazgatótanács állapítana meg“. Azt véljük, hogy a társaságban elfoglalt tisztségek tiszteletbeliek s még mindig akadtak és akadnak is olyan lelkes egyháztagok, a kik ezen állásokat fizetés nélkül is hajlandók és képesek volnának betölteni. Mi csak az utiköltségek és napidijak engedélyezését tartanók szükség esetén engedélyezhetőnek. Az első § azon meghatározása, hogy a társaság székhelye Budapest, semmikép sem értelmezhető úgy, hogy az összes tisztviselők is budapestiek legyenek, már pedig, ha e szűk helyen nem is, az ország egész területén bizonyára akadnak elegenden, akik szívesen munkálkodnak díjazás nélkül is a Luther-társaság érdekében. — A titkári állás bokros teendőit, melyek a tavalyi tervezetben a közgyűlésen oly sok megjegyzésre adtak okot, az új tervezet megosztja a „főtitkár“ és „titkár“ között. Mi a titkárt, mint eddig úgy ezentúl is inkább jegyzőnek neveznők, a mi kizárná az összetévesztés lehetőségét s a tervezetben előirt teendői is inkább ezen elnevezést indokolnák. A főtitkárnak még így is elég teendői maradnak, a többi között az a már tavaly sok tréfás megjegyzést keltett kötelesség is, hogy „örkődik az indítványok felett“. Ember legyen, aki tudja, hogy mit értsünk ez alatt. — Új szakasz és paragrafus szól ezuttal a szerkesztőről is, aki „köteles a lap szellemi tartalmára és irányára vonatkozólag az igazgatótanács által esetről-esetre kiadandó utasításokat pontosan betartani“. Itt a szerkesztő jó megválasztása a fődolog, aki, néplapról lévén szó, ha nem népies író, az igazgató-tanács utasításai dacára is csak kontár marad. Éppen azért a szerkesztő és nyomda megválasztását sem szabad Budapesthez kötni. A legkisebb faluban vagy vidéki városban is lehet erre nézve kiváló emberünk. — Ezen észrevételek figyelembe vétele mellett az alapszabálytervezetet a magunk részéről elfogadhatónak tartanók s ha a közgyűlés az egyes állásokat is megfelelő egyénnel tölti be, akkor a Luther-társaság fokozottabb fejlődésnek indulhat. Csak azt tartanók még kívánatosnak, hogy a társaság egyházunk német- és tótnyelvű hiveire és gyülekezeteire is nagyobb figyelmet fordítson népies iratainak kiadásánál. Akkor ezen körökben is nagyobb érdeklődést lehetne kelteni a társaság iránt.

Külföld.

— Az „*Evangelische Bund*“, mely a német protestáns érdekek védelmére alakult Róma túlkapásaival szemben, szeptember 25-én s következő napjain a szászországi Chemnitzben tartotta *lic. Everling* szövetségi igazgató és bir.-gyűl. képviselő elnöklete alatt 23. rendes közgyűlését. A közgyűlést megelőző este a város három főtemplomában tartott s tömegesen látogatott istentiszteleteken kiváló hirű hitszónokok predikáltak, mire a kereskedők egyesületi házában nagytermében több mint 2000 ember által látogatott üdvözlő közgyűlés volt, melyen az egyházi és világi hatóságok fejei üdvözölték a közgyűlést s hozták a résztvevőket határozott vallásos öntudattól áthatott szavaikkal a protestantizmus legyőzhetetlen ügyéért való szent lelkesedésbe. A német császárhoz és szász királyhoz hódoló táviratokat küldtek. Másnap reggel mindenek előtt a központi elnökség gyűlésezett, melynek *Everling* szövetségi igazgató terjesztette elő évi jelentését. A Borromäus encyklika által okozott mozgalomról számolt be mindenek előtt, mely a szövetségnek alig néhány hét alatt 30.000 új tagot szerzett. A fő- és fiókegyletek száma 2822, összesen 435.000 szövetségi taggal. Délután 4 órakor ugyancsak a kereskedők egyesületi házában a fő- és fiókegyletek kiküldöttei tartottak közgyűlést, melyben ugyancsak *Everling* referált elragadó lelkesedéssel az evangélikus szövetség által a múlt egyesületi évben kifejtett buzgó munkásságról s fejtette ki meggyőző erővel, hogy a politikai radikalizmus és az ultramontanizmus hömpölygő árával szemben, csak a Wittenbergből kiindult protestáns egyháziassághoz való ragaszkodó hűség mentheti meg Németországot. Utána *Dr. Meyer* zwickaui titkos egyháztanácsos, az osztrák „*Los von Rom*“-mozgalom lelkes barátja, számolt be annak eredményéről s buzdított annak fokozott mértékben való segélyezésére. Este nyilvános *népgyűlés* volt, melyen a Chemnitz evangélikus lakosságának minden rétegéből összegyűlt több ezer főnyi hallgatóság előtt *dr. Erythropol* hamelni gymn. igazgató: „*Tiszteljük jobban a vallást*“ címen értekezett; *dr. Hunzinger* erlangeni egyetemi tanár pedig „*Bizunk jobban a reformáció életerőiben*“ cím alatt intézett a hallgatósághoz nagy hatású beszédet. — A második nyilvános közgyűlésen az elnöklő *Parzer* törvényszéki bíró kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Beyschlag* Willibald volt hallei egyetemi tanárról, az evangélikus szövetség nagynevű alapítójáról s azt fejtette, hogy a szövetség az alapító akaratahoz híven német és evangélikus szellemben akar működni a hitért és hazáért. Utána *Proebsting* lüdenscheidi lelkész: „*Fordítsunk több figyelmet a szervezkedésre*“ cím alatt értekezve rámutatott arra, hogy mikép szervezte Németországon a katolikus egyház hivat az egész vonalon, aminek eredménye a birodalmi gyűlésen döntő szerepet játszó ultramontán centrumpárt. A tülerős ultramontanizmust csak a még erősebb és szervezettebb protestantizmus ellensúlyozhatja. Az evangélikus szövetség már 24 éve dolgozik az evangélikusság országos szervezésén s működése következtében mindenféle új evangélikus köztudat keletkezik, de a szervezkedésnek még csak kezdetén állunk. A protestantizmus összes tagjainak általános hadkötelezettségét kell proklamálnunk. A köztudatban, a nép között és a gyülekezetekben kell az evangélikus szövetséget szerveznünk, hogy egyre hasznavehetőbb és a nagy munkára képes legyen. — A közgyűlés második napja a német protestantizmus világhivatásának volt szentelve. *Dr. Mirbt* marburgi egyetemi tanár „*A külföldi német evangélikus diaszporáról*“ beszélt. Szerinte ezen diaszporának feladata az, hogy a német reformáció által képviselt kereszténységnek a Németországon kívüli és tengerentúli országokban is azt a helyet szerezze meg és biztosítsa, amely azt nemcsak a katolicizmus mellett, hanem az angolszász protestantizmus

mellett is megilleti. Az anyaországnak kötelessége ezen külföldi gyülekezeteknek, melyek közül eddig 178 a porosz országos egyház hatósága alá tartozik, anyagi segélyezése. *Dr. Hausleiter* hallei egyetemi tanár előadásának címe ez volt: „*Az evangélikus misszió a német gyarmatokban*”. A szónok, ki csak nemrég utazta be a német gyarmatokat, abból indult ki, hogy azokban 86.000 bennszülött katolikus mellett 83.000 bennszülött evangélikus keresztény van. Az evangélikus misszió szolgálatában 439, a katolikuséban 908 férfi és női munkás áll. Az evangélikus misszióiskolákat 60 000, a katolikusokat 43.000 gyermek látogatja. Rámutatott a misszió vallási oldala mellett annak nagy etikai és kulturális jelentőségére s felhívta a figyelmet arra a nagy veszélyre, mely újabban a kereszténységet a konkurrens mohammedán misszió részéről fenyegeti. Ezen veszély csak úgy hárítható el, ha az evangélikus misszió fokozott felkarolásával a bennszülötteket minél előbb megnyerjük a kereszténységnek. — Az ünnepek a szeptember 28-án (szerdán) tartott főközgyűléssel érték el tetőpontjukat. Ezen mindenekelőtt *Wächtler* hallei szuperintendens, a szövetség helyettes elnöke, foglalkozott megnyitó beszédjében behatóbban a Borromäus encyklikával, utána pedig *Kaftan* kieli generálisszuperintendens tartotta az ünnepi előadást ezen tételről: „*Közös világnézet, ultramontanizmus és protestantizmus*”. Ezen mély tudáson felépített értekezés után, mely a közös keresztény világnézet elismerése mellett rámutat a protestantizmus nagy fölényére az ultramontanizmusba sülyedt katholicizmus felett, *dr. Meyer* bejelentette, hogy Szászországban a közgyűlés alkalmából 42.000 K ünnepi adományt gyűjtöttek az Evang. Szövetség részére. A közgyűlés nagy tetszéssel vett tudomást a német protestáns áldozatkészség ezen új, nagyszerű megnyilatkozásáról a Borromäus encyklika évében. Az egész összeget a protestáns érdekeknek Ausztriában való előmozdítására fordítják. Több bizottsági ülés, koncert, közebed, stb. keretében ilyen lelkesen és tartalmasan folyt le az „*Evangelische Bund*” chemnitzi közgyűlése. A jövő évi jubileumi közgyűlés Erfurtban hozza majd újból össze a protestantizmus lelkes védőit és férfias képviselőit.

— **A szabadkereszténység berlini kongresszusa**, melyről lapunk mult számában megemlékeztünk a kereszténység megtagadása volt a pogányság előtt! De súlyos támadás volt az egyuttal a kultúra ellen is, midőn a kulturrelles pogány és mohammedán vallásokat a keresztény vallással egyenrangúnak mondotta, a melyen pedig az egész modern kultúra nyugszik. A pogány népek ezen kongresszus hatása alatt csak annál inkább elzárkóznak a kereszténység elől és ha a keresztény civilizációt az annak alapját képező keresztény világnézet nélkül fogadják el, úgy a tapasztalás azon pogány országokban a hol ez megtörtént, bebizonyította, hogy ez csak károsan hathat a pogány népekre. Ezzel ezen kongresszus egyformán káros hatást gyakorol úgy a pogány mint a keresztény népekre és országokra. Ezen kongresszusban a „modern” keresztény szellem tetőpontját érte el; eddig csak az egyház körén belül bolyongott és okozott egyenetlenséget, mostan már a pogánysággal kötött testvériség alapján ottan is érezteti majd káros hatását. Mi azonban sokkal többre becsüljük népünk komoly vallásosságát, mintsem hogy feltételeznők róla, hogy követhetné ezen eltévedt lelkeket az ingóványa.

— **A kék kereszt-egylet** középnémetországi szövetségi ünnepe, mely Brandenburg, Szászország, Anhalt és a thüringiai államok területére terjed ki, e napokban Köstrinben tartatott. A három istentisztelet, valamint az evangelizáló közgyűlés iránt nagy érdeklődés mutatkozott. A szövetség 138 helyi egyletből áll, melyeknek 3760 tagja és 2658 követője van. Ezen 6418 egyleti tag közül 2058 előbb reménytelenül elveszettnek hitt alkoholisták voltak. Ez igen örvendetes eredmény, de az alkohol által okozott nyomor valósággal hajmeresztő s az akadályok hihetetlenül nagyok, melyekkel a

kék kereszt-egyletnek meg kell küzdenie. A gyűlés főtárgyát az a kérdés képezte hogy milyen állást foglaljon el az egyház a kék keresztrel s a kék kereszt az egyházzal szemben?

— **A „Lutherische Gotteskasten“-ek** 1909. évi bevétele 111,799 márka volt. Ebből a német országos egyházak diaszporáját 30,819 márka, a németországi luth. szabadegyházakat 12,164 mk., Ausztria-Magyarországot 26,197 mk., más európai országokat 6,406 mk., Európán kívüli országokat pedig 12,735 mk. segélyben részesítették; lelkészek és tanítók kiképzésére 6075 mk., más célokra és költségekre pedig 15262 márkát fordítottak. Ezen a luth. egyház hitvallása alapján álló s ezen egyházat gyámolító munkának a korszellem nem kedvez, hanem azt sok tekintetben akadályozza vagy megnehezíti. Annál örvendetesebb, hogy a Gotteskasten mégis ily nagy eredményt tud felmutatni. A fenti összegben nem foglalják a kicsiny alig 60.000 lelket számláló poroszországi szabad luth. egyház Gotteskasten-bevétele, mely tavaly 4605 mk. volt s egész összegében a luth. diaszpóra segélyezésére fordított.

— **Az olasz Svájcban** a Maylandban megjelenő „Perseveranza“ című lap jelentése szerint nemrég egy egész Európára kiterjedő *modernista gyűlés* tartatott, hogy állást foglaljon a pápa legújabb motupropriójához. Olaszország három kiküldöttel volt képviselve, akik azt ajánlották, hogy a modernisták válaszát ne ujságok által, hanem egy köriratban közöljék az összes katolikus lelkészekkel. Ezen indítványt azonban el nem fogadták, hanem elhatározták, hogy a propagandát a szeminaristák között fokozottabb mértékben fogják különösen azoknak szűnidei tartózkodása alatt megindítani és hogy segélypénztárt létesítenek megrendszabályozott szeminaristák részére. A jelen volt német delegátusok rögtön két megrendszabályozott szeminarista részére biztosították az évi tartásdíjat.

— **A Brit- és külföldi bibliatársulat** 1909-ben ismét hat új nyelvben adta ki az evangéliumokat s ezzel azon nyelvek száma, melyeken a Biblia vagy annak egyes része terjesztetik 424-re emelkedett. Ezekből Európára 75, Ázsiára 152, Afrikára 103, Amerikára 32 és Oceániára 62 nyelv esik. 1909-ben a bibliatársulat összesen 6.620,024 Bibliát vagy bibliarészt terjesztett el ezeken a nyelveken, vagyis 685,000 példánnyal többet mint az előző esztendőben. Ezen példányoknak csaknem felét azon 1100 kolporteur árusította el, akiket a társulat Anglián kívül igen sok missziómezőn alkalmaz. Igy pl. magában Chinában 158 kínai kolporteurja van a társulatnak. Erre az egész világra kiterjedő munkára a társulat tavaly 5.729,360 koronát fordított. A társulat a Törökországban beállt átalakulás következtében a Szentföldön is alkalmazhatott egy kolporteurt, ki a Bibliát Bethlehemben, Hebronban, Tiberiásban, Nazarethben és a galileabeli Kánában terjesztette. A nazarethi uton egy szekéren utazott 3 római áldozárral, két mohamedánussal, egy török katonával és egy lánceavert rablóval. És végül mindegyik vett tőle egy-egy Bibliát azon a nyelven, a melyet legjobban értett.

— **Elszakadási mozgalom Oroszlengyelországban.** Az ausztriai Los-von-Rom mozgalomhoz hasonló elszakadási mozgalom indult meg Oroszlengyelországban a lengyelek és lithvánok körében, a melynek még nagy szerepe lesz a lengyelek közt ugy Orosz- mint Poroszországban. A kiváltak megalakították a mariaviták egyházát vagy mint ők nevezik a mariaviták katolikus egyházát. Az ő körükből származó leírások alapján röviden a következőkben ismertetjük az egész mozgalom történetét. 1893. augusztus 2-án egy istenfélő nő hírében álló asszony, — névszerint Koslowska Felicya — agitációja folytán összeállott néhány fiatal róm. kath. lelkész és megalakították a máriaviták ferenerendi kongregációját. Az a nagy nyomorúság, amelyben a fehér oroszok,

lithvánok és lengyelek nagy része sínlődött, arra indította az új kongregációt, hogy célul tűzte ki ezen szegény néposztályoknak vallási, erkölcsi és kulturális tekintetben való emelését. A mariaviták meg voltak győződve, hogy a róm. kath. egyház a maga hatalmával és gazdagságával csak kiaknázza ezen szegény néposztályokat és azért felújították Assisi Ferenc legrégebb és legszigorubb rendszabályát és kötelezővé tették azt magukra nézve a maga egyszerűségében és szigorával. — Jelszavuk lett: csendben, szentül és elrejtve mint Mária élete volt (Mariae vita) és az ezen jelmondat szerint megindult működésük különösen akkor lendült föl, mikor 1900-ban dr. theol. Kowalski János is hozzájuk csatlakozott. Működésüknek nagy hatása lett, annyival is inkább, mivel különösen szociális téren dolgoztak. Iskolákat, kisedővőkat, munkásotthonokat, takaré- és hitelegyleteket, fogyasztási szövetkezeteket alapítottak, küzdöttek az iszákosság és erkölcstelenség ellen. Követők száma rohamosan szaporodott, de ezen tény felkeltette a róm. kath. klerus féltékenységét. — A sok denunciaciónak vége az lett, hogy az inkuizíció szent officiuma egy rendelettel feloszlatta a congregációt és mindenütt üldözték a mariavita lelkészeket. Elhelyezték őket félreeső falvakba, a szószékről eretnekeknek bélyegezték őket, hiveiknek megtiltották a templom látogatását és a szentségeket megvonták tőlük. 1906. január 30-án pedig sok mariavita lelkészt felfüggesztettek és megfosztották őket hivataluktól, a többi közt magát dr. Kowalskit is. — Ezek azonban nem engedtek és a plocki gyűlésen újra visszaállították a congregációt és dr. Kowalskit megválasztották főnöküknek, ezt a szószékről kihirdették és bejelentették a varsói érseknek és a pápának. A gyülekezetek bejelentették a kormánynál is a róm. kath. egyházból való kitérésüket és csakhamar újabb 19 gyülekezet követte őket ebben. — Február 15-én dr. Kowalski és dr. theol. Prosniewski Rómába utaztak, ahol február 19-én a pápa kihallgatáson fogadta őket és megígérte, hogy ügyüket igazságosan fogja megvizsgálni és elbírálni. Ebben azonban nem igen bíztak és mindjárt Szentpétervárra utaztak, hogy ott egyházuknak az állami elismerést megszerezzék. E közben a varsói érsek már kihirdette excommunicálásukat és az interdictumot, a templomokban pedig mindenütt felolvasták az átokbulla-t. — Erre ők is végleg elszakadtak Rómától és megalakították az új egyházat, melynek akkor 45.000 hívője volt 35 lelkész vezetése alatt. 1906. nov. 28-án az orosz kormány hivatalosan is megerősítte a mariaviták egyházát, teljes vallásszabadságot biztosítván neki és megengedte, hogy mindenütt építhetnek templomokat és imaházakat. — 1907. október 10-én Varsóban tartották a mariaviták első zsinatjukat, a melyen laikusok is részt vettek. A zsinaton dr. Kowalskit választották elnöknek és egyszersmint püspöknek is. 1909. augusztus végén az új püspök egy vikárius és egy lelkész kíséretében Bécsbe utazott, ahol ugyanakkor az ókatholikusok congresszusukat tartották. Itt az ókatholikusok és a mariaviták közt unio jött létre, mivel a lényeges tanokban teljesen egyeznek és itt felvették az új egyházat az ókatholikusok utrechti uniójába is. 1909. október 15-én dr. Kowalski Utrechtbe ment, ahol az ottani ókath. érsek püspökké avatta, a mely alkalommal jelen volt a harlemi, deventeri, egy németországi és egy angol-országi ókath. püspök, valamint 20 holland és 6 mariavita lelkész is. — A lelkészek száma jelenleg 38, a lelkészségek száma pedig 67. Van számos apácájuk, kik Maria Francisca főnöknő vezetése alatt állnak. A mariaviták jelenleg körülbelül 400.000-en vannak. Istentiszteletüknél a lengyel nyelvet használják. A mozgalom emelkedőben van és nagy terjedelműnek ígérkezik, annyival is inkább, mert nem akar pusztán egy nemzetiségre szorítkozni, nem kíván csupán lengyel nemzeti egyház lenni.

Most jelent meg a **Luther-Társaság** könyvkereskedésének
iskolai cikkek és tanszerekről szóló árjegyzéke.

Ebben a jegyzékben szerepel a most megjelent „Luther írka“ is, melynek elemi iskoláinkban való bevezetését ezennel is kérjük.

Akit a fent említett jegyzék érdekel s azt esetleg meg nem kapta volna, forduljon azért a

Luther Társaság könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII. Szentkirályi u. 51/a.
 ahonnan azt kézséggel és bérmentve megküldik.

Az ország összes közép-, polgári- **TANKÖNYVEKET**
 és elemi iskoláiban használandó
 tanszereket, ifjúsági-, tanári és tanítói könyvtári műveket, valamint

IRÓ- ÉS RAJZSZEREKET

úgy egyenkint mint tömegesen a legpontosabban szállít a

Luther Társaság könyvkereskedése,
 Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 52/a.

Most jelent meg!

HETVÉNYI LAJOS: A keresztény egyház rövid története kor- és életrajzokban. Képekkel. A magyarországi ág. hitv. evang. egyház 1909. évi egyetemes közgyűlése által engedélyezett tankönyv. Ára 1 korona.

Ugyane szerzőtől megjelent: **Keresztény vallástan.** (Hit- és erkölcstan Dr. Luther Márton kiskatéja alapján.) Az ág. hitv. evang. középiskolák, polgári és felsőbb leányiskolák IV. osztálya számára. A budapesti ág. hitv. ev. gyülekezet által jutalmazott pályamunka. Ára 1 korona.

Ugy ezek, mint bármely más tankönyv, egyházi irodalmi munka stb.

a **Luther-Társaság** könyvkereskedésében
Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 51/a.
 kapható.